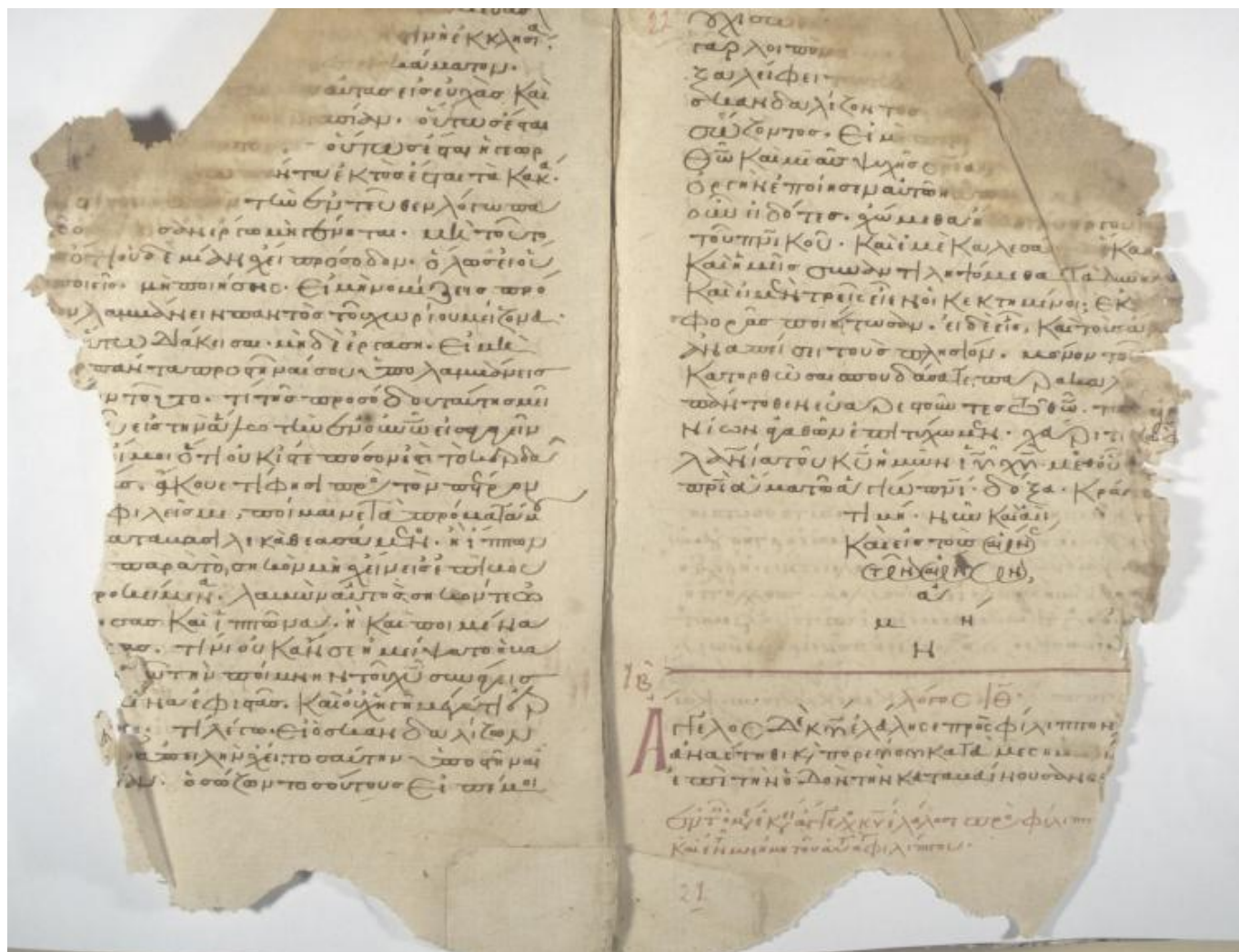

Τα χειρόγραφα της Ιεράς Μονής Ρουσάνου ψηφιοποιήθηκαν

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Η συλλογή των χειρογράφων κωδίκων της Ιεράς Μονής Ρουσάνου των Μετεώρων είναι πλέον διαθέσιμη διαδικτυακά μέσω της Βιβλιοθήκης Καλαμπάκας σύμφωνα με τη σημερινή ανακοίνωση που εξέδωσε στην επίσημη ιστοσελίδα της. Η Ιερά Μονή Ρουσάνου και το Ιστορικό και Παλαιογραφικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας σε συνεργασία με την Βιβλιοθήκη Καλαμπάκας εργάστηκαν πάνω στην ψηφιοποίηση των κωδίκων.

Το έργο με την ονομασία “Ψηφιοποίηση, Διαχείριση και Καταλογογράφηση της συλλογής χειρογράφων της Ιεράς Μονής Ρουσάνου” με συμφωνία μεταξύ των φορέων υπογράφηκε και ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2019 με τον κ. Αγαμέμνονα Τσελίκι να ασχολείται με την ψηφιοποίηση των κωδίκων. Ο κ. Τσελίκας είναι ο

Προϊστάμενος του Ιστορικού και Παλαιογραφικού Αρχείου του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.

Η μοναδική αυτή συλλογή των 39 κωδίκων που έχουν γραφτεί από τον 13ο μέχρι και τον 19ο αιώνα αποτελείται από Λειτουργικά Βιβλία, Συναξαριστές, Μηναία, Λόγους Πατέρων, Δογματικά έργα κλπ, ενώ η περιγραφική καταλογογράφηση των κωδίκων βασίστηκε στον κατάλογο του καθηγητή του Ιονίου Πανεπιστημίου κ. Δημήτριο Ζ. Σοφιανό. Ο σκοπός είναι να διατηρηθεί ο πολιτιστικός πλούτος της Ιεράς Μονής και να διευκολυνθεί η πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων στο θησαυρό της Ιεράς Μονής. Με την ψηφιοποίηση δίνεται η δυνατότητα για εξ' αποστάσεως μελέτη χωρίς να φθείρεται το πρωτογενές υλικό και εξασφαλίζεται η μακροβιότητα των χειρογράφων.

[Για να δείτε τη συλλογή από τη βιβλιοθήκη της Καλαμπάκας πατήστε ΕΔΩ.](#)

Τα χειρόγραφα της Ιεράς Μονής Ρουσάνου αποτελούν μεγάλη πηγή ιστορικών πληροφοριών και έχουν μεγάλο ενδιαφέρον. Όπως γράφει η επίσημη ιστοσελίδα της Ιεράς Μονής για τα χειρόγραφα:

Από τις αρχές του 20ου αιώνα άρχισαν να μελετώνται τα χειρόγραφα της ιεράς μονής, αρχικά από τον καθηγητή Ιωάννη Βογιατζίδη, που υπηρέτησε ως σχολάρχης στην πόλη της Καλαμπάκας, και αργότερα από τον έφορο Μεσαιωνικών Μνημείων Αδαμάντιο Αδαμαντίου. Πιο συστηματικά και έπισταμένα όμως μελετήθηκαν και καταγράφηκαν από τον βυζαντινολόγο Νίκο Βέη (1883-1958), που πρωτανέβηκε στη μονή Ρουσάνου στις 4 Οκτωβρίου του 1908. Με τη βοήθεια του μοναχού της μονής Χρυσάνθου Αθανασίου αρχικά και του άγιотριαδίτη μοναχού Αγαθάγγελου Πετρόπουλου από τον Δεκέμβριο του 1909, ο Βέης κατέγραψε πενήντα δύο ρουσανίτικα χειρόγραφα. Έπειδή όμως το μοναστήρι ήταν ήμιερειπωμένο και έγκαταλελειμμένο, άφησε σ' αυτό για τις λειτουργικές ανάγκες όκτω και μετέφερε σαράντα τέσσερα, για ασφάλεια, στη γειτονική μονή της Αγίας Τριάδος, τα όποια αργότερα κατέληξαν στο μοναστήρι του Αγίου Στεφάνου.

Στη διάρκεια της Κατοχής (1941-1944) ο εύλαβης Καλαμπακιώτης ιερέας Χρήστος Μπέντας (1883-1979), ως Γραμματέας των μονών της Μητροπόλεως Τρίκκης και Σταγών, συνέβαλε ουσιαστικά στη διάσωση και διαφύλαξη των χειρογράφων των μετεωρικών μοναστηριών, κρύβοντάς τα σε κρύπτες ή μεταφέροντάς τα σε ασφαλή μέρη.

Από το 1985 τη συστηματική μελέτη και καταγραφή των ρουσανίτικων χειρογράφων ανέλαβε ο καθηγητής του Ιονίου Πανεπιστημίου και Διευθυντής του Κέντρου Έρευνας του Μεσαιωνικού και Νέου Έλληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών

Δημήτριος Σοφιανός. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2007 ὁλοκλήρωσε τὴν ἐργασία του γιὰ χωριστὴ ἔκδοση τῶν χειρογράφων αὐτῶν, ἡ ὁποία κυκλοφόρησε σὲ τόμο στὰ 2009, ἕναν χρόνο μετὰ τὸν θάνατό του.

Στὶς 20 Μαρτίου 2009, ἑκατὸ χρόνια μετὰ τὴν πρώτη καταγραφὴ τοῦ Βέη, οἱ σαράντα χειρόγραφοι ρουσανίτικοι κώδικες παρεδόθησαν ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου στὴ μονὴ Ρουσάνου, ὅπου μέχρι σήμερα φυλάσσονται καὶ πρόκειται νὰ ἐκτεθοῦν σὲ εἰδικὸ πρὸς τοῦτο χῶρο.

Τον Νοέμβριο του 2018 σε ἀρθρο του φιλολόγου Σπυρίδωνος Βλιώρα ἐγίνε γνωστὴ γιὰ πρώτη φορά στην Ελλάδα ἡ ὑπαρξὴ κι ενός ἀκόμη ἀγνωστου χειρογράφου, του ἀρχαιότερου χειρογράφου τῆς μονῆς: ενός περγαμηνοῦ κώδικος του 11ου αἰώνα, τῆς συλλογῆς χειρογράφων Burdett-Coutts, που σήμερα βρίσκεται στην Βρετανικὴ Βιβλιοθήκη (British Library) καὶ περιλαμβάνει δύο ἐργα: α)τὴν Λαυσαϊκὴ Ἱστορία του Παλλαδίου Ἐλενοπόλεως καὶ β)τὴν Φιλόθεον Ἱστορίαν του Θεοδώρητου Κύρρου.

Τον Φεβρουάριο του 2019 ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Καλαμπάκας σε συνεργασία με το Ἱστορικὸ καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο του Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Εθνικῆς Τραπεζῆς ἀνέλαβε τὸ ἐργὸ «Ψηφιοποίηση, Διαχείριση καὶ Καταλογογράφηση τῆς συλλογῆς χειρογράφων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ρουσάνου». Ὅλοι οἱ χειρόγραφοι κώδικες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς φωτογραφήθηκαν, ψηφιοποιήθηκαν καὶ ἐντάχθηκαν σε βάση δεδομένων τῆς Βιβλιοθήκης Καλαμπάκας, προκειμένου νὰ εἶναι διαθέσιμοι στους ἐρευνητὲς ἀλλὰ καὶ στον καθένα ἐνδιαφερόμενο.

Ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο γιὰ μοναστηριακὴ βιβλιοθήκη, οἱ περισσότεροι κώδικες, ποὺ ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ τὸν 13ο ὡς τὸν 19ο αἰώνα, εἶναι ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου. Πρόκειται κυρίως γιὰ Λειτουργικὰ Βιβλία, Μηναῖα, Παρακλητικὲς, Συναξαριστές, Λόγους Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, Δογματικὰ κ.ἄ.

Ἀξίζει νὰ ἀναφερθοῦμε ἰδιαίτερα στὸν πρῶτο, τὸν τρίτο καὶ τὸν δέκατο ἕκτο κώδικα τῆς καταγραφῆς Σοφιανοῦ, ποὺ χρονολογοῦνται στὸν 13ο αἰώνα. Μάλιστα στὸν τρίτο, τοῦ ἔτους 1285, ἔχουμε -ἴσως- αὐτόγραφο σημείωμα τοῦ κτίτορα Μαξίμου καθὼς καὶ ἐνθύμησι γιὰ τὴν κοίμηση δύο ἄλλων ἡγουμένων τῆς μονῆς, τοῦ Νεοφύτου καὶ τοῦ Εὐθυμίου.

Κατὰ τὸν 16ο αἰώνα λειτουργοῦσε στὴ μονὴ βιβλιογραφικὸ ἐργαστήρι, ὃχι βέβαια ὀργανωμένο καὶ συστηματικὸ, ὅπως στὴ μονὴ τῆς Ὑψηλοτέρας ἢ στὴ μονὴ Βαρλαάμ. Ὑπῆρχαν στὸ μοναστήρι τοῦ Ρουσάνου ἀπλοὶ γραφεῖς, ἀντιγραφεῖς κωδίκων καὶ καλλιγράφοι, ἐξυπηρετώντας τὶς ἀνάγκες τοῦ κοινοβίου.

Στὶς μέρες μας, ἡ ἱερὰ μονὴ προγραμματίζει νὰ στείλει αἴτηση πρὸς τὴν Ἑθνικὴ

Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸ τριῶν ρουσανίτικων χειρογράφων, μὲ σημαντικότερο τὴ Διαθήκη τῶν Κτιτόρων, ὁσίων Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου, τοῦ ἱδρυτικοῦ ἐγγράφου τῆς ἱερᾶς μονῆς (εἰλητὸ μὲ ἀριθμὸ 1465), ποὺ τὸ 1882 μαζὶ μὲ ἄλλα μετεωρίτικα χειρόγραφα ἀφαιρέθηκαν ἀπὸ τὰ μοναστήρια τῶν Μετεώρων καὶ μεταφέρθηκαν κατ' ἐντολὴ τῆς τότε κυβέρνησης στὴν Ἀθήνα.